

1998-05-29
dk

2310-10280-95
0509-210

Assi Domän AB
Växjö skogsförvaltning
Box 3223
350 53 VÄXJÖ

Bildande av naturreservatet Mörkahålkärrets domänreservat på Omberg i Ödeshögs kommun

Länsstyrelsens beslut

Med stöd av 7§ naturvårdslagen (1964:822, omtryckt 1991:641) förklarar Länsstyrelsen det område som avgränsas med innerkanten av den kraftiga heldragna linjen på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat. Naturreservatets namn skall vara Mörkahålkärrets domänreservat.

Ändamålet med reservatet

Ändamålet med reservatet är att bevara ett öppet orkidérikt kalkkärr med omgivande naturskogsartade sumpskogar med innehåll av alla de komponenter som är viktiga för överlevnaden av hotade, sällsynta och hänsynskrävande arter. Ändamålet är även att - inom ramen för detta mål - ge möjlighet till naturupplevelse och vetenskaplig forskning.

Reservatsföreskrifter

För att trygga ändamålet med naturreservatet förordnar Länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen samt 9-10 §§ naturvårdsförordningen (1976:484, ändrad 1991:1165) att nedan angivna föreskrifter samt vård och förvaltningsbestämmelser skall gälla beträffande naturreservatet.

A Föreskrifter enligt 8 § naturvårdslagen om inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastigheten inom reservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar skall förbud gälla att:

1. bedriva täkt, gräva, schakta, spränga, borra, dämna, utfylla, plöja eller utföra annan mekanisk markbearbetning med undantag för underhåll av befintlig dämmningsvall vid Mörkahåldammen;
2. uppföra byggnad eller anläggning;
3. anlägga väg, campingplats eller uppställningsplats för fordon;
4. anordna upplag;
5. anordna motor- eller skyttebana för övning eller tävling;

6. ändra florán eller faunans sammansättning genom införande av för området nya arter;
7. gräva upp växter;
8. tillföra växtnäringsämnen eller jordförbättringsmedel;
9. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel;
10. tillföra kalk eller andra mineralämnen;
11. avverka, gallra, röja, så, plantera, markbereda eller utföra annan skogsbruksåtgärd med undantag för underhållsröjning av kalkkärret enligt skötselplan (skötselområde 2);
12. ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle;
13. framföra motordrivnet fordon annat än för reservatets skötsel;
14. att uppföra mast, vindkraftverk, eller att uppföra ny luft- eller markledning;
15. jaga annat än älg, rådjur, hare och räv.

B Föreskrifter enligt 9 § naturvårdslagen angående sakägares skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas att tåla att följande åtgärder vidtas inom reservatet:

1. utmärkning av reservatet;
2. hävd av kalkkärret som anges i fastställd skötselplan;
3. uppsättning av informationstavlor på platser som anges i fastställd skötselplan;
4. anläggning och underhåll av leder som anges i fastställd skötselplan.

C Föreskrifter enligt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. framföra motordrivnet fordon;
2. tälta;

3. medföra okopplad hund eller annat lösgående husdjur;
4. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar;
5. plocka eller gräva upp växter med undantag för bär och matsvamp;
6. på ett störande sätt utnyttja radio, bandspelare, musikinstrument eller dylikt;
7. störa djurlivet genom att klättra i boträd eller fånga och insamla ryggradslösa djur;
8. förstöra eller skada fast naturföremål eller ytbildning genom att borra, spränga, gräva, rista, hacka eller måla;
9. elda;
10. anordna tävlingar eller bedriva lägerverksamhet.

Efter särskild ansökan kan undantag från vad som sagts under C meddelas av Länsstyrelsen, t ex i samband med naturstudier eller vetenskapliga undersökningar i reservatet.

D Bestämmelser enligt 9 § naturvårdsförordningen om vård och förvaltning

1. Länsstyrelsen fastställer de föreskrifter om naturvårdsförvaltning mm, som framgår av bifogad skötselplan. Fastställelsen gäller dock inte den ekonomiska utredningen i skötselplanen, bilaga 3.

Skötselplanen gäller utan tidsbegränsning. Dock kan en omprövning ske om särskilt behov uppstår. Naturvårdsförvaltaren skall göra en översyn av planen vart tionde år för att bedöma behovet av revidering.

2. Reservatet skall utmärkas enligt svensk standard (SIS 031522) och enligt Naturvårdsverkets anvisningar.
 3. Naturvårdsförvaltare är Länsstyrelsen Östergötland.
-

Grund för beslutet

Mörkahålkärret är ett rikkärr med höga botaniska värden, bl a en rik förekomst av orkidéer. Rikkärr är mycket ovanliga i Sverige och de är mycket artrika miljöer. Omgivande sumpskogar utgör livsmiljö för en stor mångfald av växter och djur

knutna till sumpskogsmiljöer, bl a flera hotade arter. Området bör särskilt skyddas på grund av dess biologiska värden. Mörkahålkärret finns upptaget i myrskyddsplanen för Sverige (E14). Reservatet ligger inom område av riksintresse för naturvården, friluftslivet och kulturmiljövården. Området ingår i EU:s nätverk av skyddade områden, Natura 2000.

Beslutets överensstämmelse med naturresurslagen

Naturresurslagens (NRL) grundläggande hushållningsbestämmelser (kap 2 § 6) anger att områden som är av riksintresse för naturvård skall skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada naturmiljön. Reservatet är beläget inom ett område av riksintresse för naturvården (NE 11 Omberg), för friluftslivet (FE 1 Omberg - Tåkern) och kulturmiljövård (KE 1) enligt översiktsplan för Ödeshögs kommun.

Länsstyrelsen har, i enlighet med 2 och 3 kap i NRL, prövat och funnit att bildandet av naturreservatet Mörkahålkärrets domänreservat är förenligt med en från allmän synpunkt lämplig användning av markområdet och att åtgärden överensstämmer med gällande kommunal översiktsplan.

Ärendets beredning

Området avsattes 1955 som domänreservat. I samband med Domänverkets bolagisering 1992 gjorde Länsstyrelsen på uppdrag av Naturvårdsverket en bedömning av vilka domänreservat i länet som har sådana särskilda naturvärden att de bör ges ett långsiktigt skydd som naturreservat. Mörkahålkärret hör till de områden som Länsstyrelsen valde ut.

Naturvårdsverket och Assi Domän AB slöt 1995 ett avtal om naturreservatbildning av ett antal särskilt värdefulla domänreservat i hela landet. Mörkahålkärret är ett av de områden som omfattas av avtalet.

Detta beslut har fattats i enlighet med villkoren i avtalet mellan Naturvårdsverket och Assi Domän AB, med undantag av att områdets gräns har justerats. Beslutet har fattats efter samråd med markägaren och Ödeshögs kommun enligt 43 § naturvårdslagen.

Remissyttranden

Förslag till beslut har remitterats till markägaren Assi Domän AB, Naturvårdsverket, Ödeshögs kommun, Ödeshögs naturskyddsförening. Yttrande har inkommit från Ödeshögs kommun. Kommunen har inget att erinra mot reservatets bildande. Kommunen anser dock att omfattningen av den naturvårdsinriktade betesdriften och inhägnadens placering klarlägges innan reservatet slutligt bildas. Länsstyrelsen anser att skötselplanens viktigaste funktion är att fastställa kvalitetsmål för respektive skötselområde. Omfattningen av betesdriften ska vara sådan att kvalitetsmålen uppfylls. I ett särskilt skötselavtal med någon djurhållare läggs skötselområde fast och efter uppföljning och utvärdering kan detta skötselavtal justeras. Kompletteringar har gjorts i plandelen

angående betesdriften och stängslets placering. Naturskyddsföreningen hade endast ett mindre påpekande om reservatets läge vilket har justerats.

Uppgifter om reservatet

Benämning: Mörkahålkärrets DR

Objektnummer: -

Skyddsform: Naturresevat

Kommun: Ödeshög

Socken: Västra Tollstad

Läge: På Omberg ca 1 km NO om Stocklycke

Kartor: Topografisk karta: 08E Hjo SO
Ekonomisk karta: 084 36

Gräns: Innerkanten av den kraftiga heldragna linjen på bifogad karta, bilaga 1.

Koordinater: 64 66 20 14 32 20

Areal: 10,7 ha

Fastighet: Ombergs kronopark 1:1

Markägare: Assi Domän AB, 103 21 STOCKHOLM

Naturtyper: Kalkkärr 1,5 ha
Al/gran sumpskog 8,5 ha
Damm 0,7 ha

Naturvårdsförvaltare: Länsstyrelsen Östergötland

Beskrivning av området

Reservatet ligger på Omberg ca 500 m norr om Hjässan, Ombergs högsta punkt, och omfattar Mörkahåls kalkkärr och damm med omgivande sumpskogar. Berggrunden utgörs av granit. Jordarten utgörs av kalkrik morän. Området ligger 160-165 m över havet i en svacka och det ligger således över högsta kustlinjen. Kanterna av kärret genomvattnas av två bäckar, en från den uppdämda Mörkahåldammen och en från Surmossen norr om reservatet. Kärret avvattnas genom en bäck som rinner ut i Vättern vid Stockklycke hamn.

Tre naturtyper kan urskiljas, nämligen rikkärret, sumpskogar och Mörkahåldammen.

Mörkahålkärret är ett ca 1,5 ha stort rikkärr, där axag dominerar. I kärret finns en rik förekomst av flugblomster och skogsnycklar. Övriga orkidéer är kärrknipprot, blodnyckel och ängsnycklar. I fältskiktet växer även rikligt med näbbstarr, vattenklöver och ängsstarr. Vissa partier är präglade av rika förekomster av gräsull. I fältskiktet finns också vildlin, tätört, majviva, kärrtistel, blodrot, blååtel och kärrfibbla. På kärret växer även enstaka margranar och martallar. Kärret är en mycket värdefull lokal för landsnäckor med förekomst av flera rödlistade arter.

Norr och väster om kärret dominerar en sumpig al/granskog. En del granar är mycket grova och här finns både stående och liggande död ved. Sumpskogen omger bäcken västerut. I fältskiktet finner man bl a skogsbingel, ormbär. Här finns ett fåtal ex av den akut hotade orkidén knottblomster *Microstylis monophyllos*.

Söder om dammen finns en alsumpskog med välutbildade socklar. Här finns inslag av björk och en del ung gran.

Mörkahåldammen skapades 1919 genom att man dämde upp två bäckfåror som rann ned till Mörkahålkärret. Dammen, som är ca 1,5 m djup anlades av skogsskolan på Omberg för att tjäna som fiskodling för ädelfisk. Detta misslyckades dock och i dag finns bara ruda och eventuellt sutare i dammen. I dag avvattnas dammen genom ett rör i östra delen av vallen.

Bland mårddjuren förekommer grävling, ekorre och mård och bland klövdjuren finns älg och rådjur. För fåglarna är tillgången på död ved viktig, bl a ur hackspettsynpunkt. Området av stort värde för mindre hackspett och spillkråka.

Beslutet gäller från den dag den vunnit laga kraft.

Hur man överklagar, se bilaga (formulär 115, Miljödepartementet).

I den slutliga handläggningen av detta ärende har förutom föredraganden deltagit länsrådet Magnus Holgersson, avdelningsdirektören Sverker Kärrsgård, länsassessorn Jan Kaller, biträdande länsarkitekten Lars Fransson och biträdande länsantikvarien Carin Claréus.

Björn Eriksson
Landshövding

Lars Gezelius
Byrådirektör

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Skötselplan
3. Formulär 115

Akten (naturreservatsdossier)

Kopia till

Naturvårdsverket
Ödeshögs kommun
Naturskyddsföreningen i Ödeshög, c/o Inga-Sara Prinzencreutz, Rök Färgestad 1,
599 94 ÖDESHÖG
Verksledningens kansli
Kulturmiljöenheten
Planenheten
Lantmäterimyndigheten, fastighetsbildning, Box 476, 581 05 Linköping
Lantmäterimyndigheten, landskaps- och fastighetsinformation, Box 476,
581 05 Linköping
Länets författningssamling
Objektsregistret
Tidningskungörelse